

NETWORK OF COMMUNITY MANAGEMENT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการเครือข่าย ด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ครั้งที่ 6

การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน :ความท้าทายในวิถีใหม่

3 เมษายน 2564

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานวิชาการ

โครงการประชุมวิชาการเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ครั้งที่ 6

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย

- 1 คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
- 2 รองคณบดีฝ่ายวิจัย
- 3 ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรัชย์ หวันแก้ว
- 4 รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
- 5 รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์
- 6 รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์
- 7 รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ชาติานิติ
- 8 รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วงศ์ทิพย์
- 9 รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
- 10 รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม
- 11 รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สโรบล
- 12 รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย
- 13 รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ จันทน์ใหม่มูล
- 14 รองศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
- 15 รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทีก
- 16 รองศาสตราจารย์ สุเมธ พรหมอินทร์
- 17 รองศาสตราจารย์ เอมอร เจียรมาศ
- 18 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์
- 19 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวรรยา ธรรมอภิพล
- 20 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
- 21 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล

- 22 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณภัทร วิศวะกุล
- 23 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์
- 24 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภา พจน์วาทิ
- 25 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
- 26 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ
- 27 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา
- 28 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสราภรณ์ ทนุผล
- 29 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุฒจรรย์
- 30 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภฤต สังข์เนย
- 31 ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภนันทน์ หอมสุต
- 32 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมษะธาวิณ พลโยธี
- 33 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกตุ
- 34 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย
- 35 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัคระวงษ์นิชชา
- 36 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสนันท์ อัครวัชร
- 37 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญรดี จันทร์ภักดิ์
- 38 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ
- 39 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธินันท์
- 40 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชนนัท ทวีผล
- 41 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงพันธ์ ตันตระกูล
- 42 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณรงค์ ศิริรัมย์
- 43 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงสุดา ภู่อ่าง
- 44 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัสนิกร สิมะขจรบุญ
- 45 อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาชีวะ
- 46 อาจารย์ ดร. อรยา พรเอี่ยมมงคล
- 47 อาจารย์ ดร.สงเสริม แสงทอง

- 48 อาจารย์ ดร.ชัชณพพงศ์ ศิริโชติจินตนากร
- 49 อาจารย์ ดร.บุษริน วงศ์วัฒนา
- 50 อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล
- 51 อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนันท
- 52 อาจารย์ ดร.ปริญญา หรุ่นโพธิ์
- 53 อาจารย์ ดร.พลอย สุดอ่อน
- 54 อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์
- 55 อาจารย์ ดร.ธิดิพัทธ์ บุญปก
- 56 อาจารย์ ดร.วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์
- 57 อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
- 58 อาจารย์รัชกร วชิรสิโรตม
- 59 อาจารย์วันชัย เจือบุญ
- 60 นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม
- 61 นายณัฐวิรัช ศรีธาดาสวัสดิ์

กำหนดการประชุมวิชาการเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ครั้งที่ 6
“การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน : ความท้าทายในวิถีใหม่”

จัดโดย

สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ร่วมกับ

สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ

สาขาวิชาบ้านและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันที่ 3 เมษายน 2564

- เวลา 08.00 – 08.25 น. เชิญผู้เข้าร่วมโครงการเข้าห้องประชุมออนไลน์
- เวลา 08.25 – 08.30 น. กล่าวต้อนรับ
- โดย อาจารย์รัชกร วชิรสีโรดม หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน
- เวลา 08.30 – 09.00 น. วัตถุประสงค์และนำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พิธีเปิดและกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมโครงการ
- กล่าวเปิดงาน
- โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุทธะนันท์ คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
- เวลา 09.00 – 10.30 น. การบรรยายพิเศษ “การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน: ความท้าทายในวิถีใหม่”
- โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุริชัย หวันแก้ว
- ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เวลา 10.30 – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- เวลา 10.45 – 12.00 น. นำเสนอผลงานภาคบรรยาย (ภาคเช้า)
- เวลา 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 13.00 – 14.30 น. นำเสนอผลงานภาคบรรยาย (ภาคบ่าย)
- เวลา 14.30 – 14.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- เวลา 14.45 – 15.30 น. นำเสนอผลงานภาคบรรยาย (ภาคบ่าย ต่อ)
- เวลา 15.30 – 16.00 น. พิธีปิด

หมายเหตุ : การมอบเกียรติบัตรจะดำเนินการจัดส่งทางไปรษณีย์ให้แก่ผู้เข้าร่วมนำเสนอบทความ

ณ ห้องประชุมราชราตรี อาคารเรียนรวม 1 ชั้น 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

การนำเสนอผลงาน ภาคเช้า

เวลา	รหัสผลงาน	ชื่อผลงาน	ผู้นำเสนอ
10.45 - 11.05 น.	637	ผู้ประกอบการสังคม นวัตกรรมสังคม และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนน้ำน้อย อำเภอนาทม จังหวัดสงขลา	คุณสุตารัตน์ ณ นคร
11.05 - 11.25 น.	693	การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	คุณกฤษฏี วิเชียรรัตน์
11.25 - 11.45 น.	609	การพัฒนารูปแบบการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (NPM) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพมุ่งพัฒนาสู่ผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 5 (กระต่ายไทยอนุเคราะห์)	คุณเพ็ญภา สี่หาโคตร
11.45 - 12.05 น.	645	แนวทางส่งเสริมสุขภาวะองค์กรของผู้สูงอายุ บ้านดงป่าล้น ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	คุณอรอนงค์ กิตติอนันต์
12.15 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน		
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้องนำเสนอผลงาน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรยา ธรรมอภิพล / รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร / รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ		
ผู้ประสานงาน	นายเอกพันธ์ หวานใจ		

สารบัญ

	หน้า
แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค <i>คุณธัชฎา มาศ อุไรวรรณ และ คุณนิมิต ชื่นสั้น</i>	606
การศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภค กรณีศึกษา : ร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล <i>คุณสมนา สุขพันธ์ คุณอุทัยรัตน์ ทองใบ และ คุณชุมพล แดงพรม</i>	612
การปรับตัวของชุมชนตลาดโต้รุ่ง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม <i>คุณจิรัชยา พรหมเชื้อ คุณนัฐริณีย์ พันแจ่ม และ คุณธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร</i>	622
ห้องประชุมราชราตรี	
ผู้ประกอบการสังคม นวัตกรรมสังคม และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา <i>คุณกมลชก ไชยพุทธ คุณสุตารัตน์ ณ นคร คุณชลิตา วงศ์แดง คุณดวงกมล แก้วขาว และ คุณอุทัย ปริญญาสุทธินนท์</i>	632
การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี <i>คุณนิธิ อักษรนันท์ คุณกอบดี วิเชียรรัตน์ และคุณวันชัย เจือบุญ</i>	640
การพัฒนารูปแบบการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (NPM) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพ มุ่งพัฒนาสู่ผู้เรียน โรงเรียนเทศบาล 5 (กระต่ายไทยอนุเคราะห์) <i>คุณเพ็ญภา สิทาโคตร</i>	648
แนวทางส่งเสริมสุขภาวะองค์กรของผู้สูงอายุ บ้านดงป่าล้น ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ <i>คุณอรอนงค์ กิตต์อนันต์ คุณอาภัสรา คงหล่อ และ คุณปรีชา วงศ์ทิพย์</i>	665
ความรู้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับขยะทะเลของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร <i>คุณสหราชภรณ์ โลหะปิยะพันธ์ คุณสารัช แกมเกตุ และ คุณสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	675

การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง

ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

MANAGEMENT OF RICE-MILL COMMUNITY ENTERPRISE FOR SELF-SUSTAINABILITY

AT TAMBON RAI-MAKHAM, BAAN-LAAD, PHETCHABURI

นิธิ อักษรนันท์¹ ภูบัติ วิเชียรรัตน์² และ วันชัย เจือบุญ³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองของตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนและศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) คือ ประธาน คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่ม (Group discussion) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participative observation)

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อต้นปี 2547 มีการรวมกลุ่มกันของชาวนาจำนวน 7 คน เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาการกดราคาข้าวเปลือกจากพ่อค้าและต้องการลดต้นทุนในการทำนา ต่อมาชาวบ้านเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีหน่วยงานภาครัฐมาส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้และสนับสนุนเงินทุน จนได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนมีสมาชิกจำนวน 124 คน กลุ่มมีระบบการบริหารจัดการ 4 ด้านคือการวางแผน การจัดการองค์กร การนำและการควบคุม กิจกรรมกลุ่มมีโรงสีข้าวทำการแปรรูปผลผลิตพันธุ์ข้าว ข้าวสาร ปลายข้าว แกลบรำข้าว จนกลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาที่พบ คือ การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ขาดด้านบัญชีการเงิน เพื่อการวางแผนด้านการผลิต การเพิ่มช่องทางการตลาด และกลุ่มมีความต้องการเพิ่มอุปกรณ์ เครื่องจักรในการเพิ่มผลผลิต บรรจุภัณฑ์

คำสำคัญ: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าว, การบริหารจัดการ, การพึ่งพาตนเอง

Abstract

The research of management of Rice-Mill Community Enterprise for Self-Sustainability at Tambon Rai- Makham, Baan- Laad, Phetchaburi, targeted to study about the community enterprise and its administration through qualitative research. Key informants were the chairman, committee, members, community leaders, related state officials, in total of 18 persons. Tools for data-collection were unstructured interviews, focus groups, and non-participant observation.

^{1,2} นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

³ อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Results showed that in 2004, 7 farmers united to tackle the problem of underpriced rice and to reduce production cost for farming. Consequently, the group grew with more members, together with the knowledge-sharing and funding from governmental entities. Listed as Rice-Mill Community Enterprise, the group currently has 124 members, adopting 4 administrative approaches: planning, management, directing, and monitoring. Activities include the processing of rice, rice breeds, broken-milled rice, husk, and bran, strengthening the group towards self-sustainability. However, challenges encountered are systematic data-collection, lack of accountancy perspective in terms of production planning, market expansion, and the need for equipment, machineries, and packaging.

Keywords: RICE-MILL COMMUNITY ENTERPRISE, MANAGEMENT, SELF-SUSTAINABILITY

1. บทนำ

ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนาทำไร่เป็นอาชีพหลักโดยเฉพาะการปลูกข้าวมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ตำบลไร่มะขามได้พบปัญหาการกดราคารับซื้อข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลางและเจ้าของโรงสี ในช่วงต้นปี 2547 มีชาวนาจำนวน 7 คน รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากนั้นได้มีการเพิ่มจำนวนชาวนาที่ต้องการเข้าร่วมเพื่อเป็นสมาชิกจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มชาวนาได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ชื่อข้าวของชาวนาแล้วรวบรวมไว้ขายในที่เดียว จนแก้ไขปัญหาการกดราคารับซื้อข้าวเปลือกและยังสร้างผลิตภัณฑ์ข้าวพันธุ์ไร่มะขามที่โด่งดังมากและยังสามารถลดต้นทุนของการทำนาได้อีกด้วย ต่อมาเริ่มมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาพัฒนาองค์ความรู้และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องของทุน จนได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน มีสมาชิกทั้งหมด 124 คน

วิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีระบบการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดการองค์กร ภาวะการเป็นผู้นำและการควบคุม กิจกรรมกลุ่มมีโรงสีข้าวทำการแปรรูปผลผลิตพันธุ์ข้าว ข้าวสาร ปลายข้าว แกลบรำข้าว เพื่อบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในแต่ละหน้าที่เพื่อการทำงานที่เป็นระบบ จนกลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้จนประสบความสำเร็จ และได้รับรางวัลชนะเลิศศูนย์ข้าวชุมชนอันดับ 1 ของประเทศ ทำให้สร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนของตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
- 2.2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าตำราเอกสารบทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำแนวความคิด ทฤษฎี มาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดวิสาหกิจชุมชนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานสำหรับประเทศไทย อันเนื่องมาจากแนวคิดดังกล่าวโดยดั้งเดิมมีการสร้างแนวคิดก่อนหน้านี้เรียกว่า “อุตสาหกรรมชุมชน” และ “ธุรกิจชุมชน” และ “ระบบสหกรณ์” ที่เป็นแนวคิดที่รากฐานการพึ่งพาตนเองเป็นหลักในการสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนเพื่อสร้างพื้นฐานเป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นแนวคิดวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดรากฐานเช่นเดียวกับแนวคิดธุรกิจชุมชนที่ต้องการพึ่งพาตนเองจากครอบครัวสู่ชุมชน โดยสร้างเป็นเครือข่าย โดยหลักสำคัญคือการนำความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่พึ่งพากันและกันภายในชุมชน มาเป็นภูมิคุ้มกันในการสร้างสรรค์พลังที่เป็นประโยชน์มากกว่ามุ่งหวังเพียงกำไรอย่างเดียวและมีการสร้างเศรษฐกิจบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายคำว่า วิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 หมายถึง กิจการของชุมชน เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลและระหว่างชุมชนเพื่อพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนที่เกิดขึ้นโดยความคิดสร้างสรรค์จากพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งไม่ใช่ธุรกิจหากแต่วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้(สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี)

อัญฉร หลาวทองและคณะ (2550) ได้กล่าวถึง หลักแนวคิดที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและดำเนินงานตั้งแต่ขั้นปฐมนิเทศจนถึงขั้นยุติภูมิ การนำทรัพยากรภายในท้องถิ่นเป็นปัจจัยของการผลิต ทั้งวัตถุดิบ แรงงานและทรัพยากรต่างๆ นำฐานความรู้แห่งปัญญาที่ตกทอดรุ่นสู่รุ่นก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีในชีวิตประจำวันมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่มีการต่อยอดเป็นนวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในการบริโภคและการลงทุน บูรณาการศาสตร์ทุกศาสตร์ภายในกิจกรรมต่างๆมาเป็นเนื้อที่ที่ประสานงานอย่างเป็นระบบ สร้างความตระหนักแห่งชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในชุมชนและเครือข่ายชุมชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ และเน้นการพึ่งพาตนเอง ครอบครัวและชุมชนเป็นหัวใจสำคัญภายใต้พื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 แนวคิดหลักการบริหารจัดการ

ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดหลักการบริหารจัดการของดรักเกอร์ (Drucke) และทฤษฎีการบริหารจัดการมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทฤษฎีการบริหารจัดการ ดรักเกอร์ได้ให้ความหมาย ทฤษฎี POLC เป็นทฤษฎีการจัดการที่ใส่ใจกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ ไปจนถึงการประเมินผล 1.P-PLANNING การวางแผน คือ การกำหนดกิจกรรมไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อเป็นแนวทางตลอดการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามต้องการ 2. O-ORGANIZING การจัดการองค์กร คือ การกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาท ตลอดจนการทำงานของทุกภาคส่วนให้สอดคล้อง รวบรวม 3. L-LEADING การภาวะการเป็นผู้นำ คือ ภาวะในการควบคุมการทำงานให้สำเร็จลุล่วง สร้างแรงจูงใจให้ทุกคนอยากมาร่วมทำงานได้ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาได้ดี ตัดสินใจรอบคอบ สามารถนำพาทุกคนบรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ 4. C-CONTROLLING การควบคุม คือ การดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนการติดตาม ประเมินผลว่าปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามที่วางไว้หรือไม่ สำเร็จมากน้อยเพียงใด การควบคุมนั้นยังหมายถึงการจัดการกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลกระทบกับการทำงานน้อยที่สุด

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

เป็นกระบวนการบริหารจัดการชุมชนในด้านการผลิต การเงิน และการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกณฑ์พิจารณา ประเมินผล การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้งแล้วไม่ได้ประกอบการ คือ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม หรือไม่ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนหรือมีลักษณะเลิกกิจการ และวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้งได้ประกอบการ คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนไว้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เข้มแข็ง ปานกลางและปรับปรุง

3.4 แนวคิดการพึ่งพาตนเองของชุมชน

การพึ่งตนเองในระบบการผลิตและการพึ่งตนเองในระบบการแจกจ่ายหรือระบบตลาด การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจำแนกได้หลายระดับ ตั้งแต่การผลิต การแจกจ่าย เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือในชุมชน จนไปถึงการผลิตเพื่อการค้าขายของชุมชน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจพิจารณาหรือวัดได้จากความพอเพียงของสินค้าและบริการ เพื่อสนองการบริโภคของตนเองและชุมชน ถ้าปริมาณการผลิตมีเพียงพอแก่ผู้บริโภคแสดงให้เห็นการพึ่งพาตนเองได้ อำนาจการต่อรองและแข่งขันต้องพิจารณาถึงอำนาจการต่อรองในการซื้อ การขาย การกำหนดราคาสินค้าและปัจจัยการผลิตของชุมชน อาชีพ ความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ มีงานทำและรายได้ จะเป็นเครื่องวัดระดับการพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ ชุมชนมีงานได้อย่างสม่ำเสมอ รายได้สูงจากการประกอบอาชีพและมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพต่ำ แสดงถึงการพึ่งพาตนเองได้ การออมสภาพหนี้สิน พฤติกรรม และแบบแผนในการบริโภคการออมและสภาพหนี้สินในชุมชนชนบทเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน การมีเงินออมแสดงถึงระดับการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ และระดับการพัฒนาขององค์กรชาวบ้าน การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการ ต้องมีคณะผู้นำและสมาชิกที่มีความสามารถ ความรับผิดชอบ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมทรง บรรจงจิตินันต์ (2560) วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาบ้านหัวคู ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหัวคู ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในระดับพื้นที่ ภายหลังหมู่บ้านประสบวิกฤตอุทกภัย น้ำท่วมภาคกลางปลายปี พ.ศ. 2554 แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้านงานพัฒนาชุมชน โดยชาวบ้านจำนวน 37 ครัวเรือน ต่างได้ร่วมกันพลิกฟื้นสถานการณ์ที่เลวร้ายให้หวนคืนกลับสู่สภาพเดิมลักษณะการตั้งรับปรับตัว ด้วยวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมระดับหมู่บ้าน นำมาสร้างกลไกขับเคลื่อนเป็นแนวทางการจัดการปัญหา ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของบ้านหัวคู ไม่ต้องล่มสลาย ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน อาชีพ รายได้ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไม่ให้สูญหายไปพร้อมกระแสการพัฒนา เพื่อก้าวไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตาม

นภการณ์ หะวานนท์และคณะ (2550: 36) อธิบายความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมุ่งมองว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของชุมชนและสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

เสน่ห์ จามริก (2541: 188) กล่าวถึงคำว่า “พึ่งตนเอง” หมายถึง ภูมิปัญญาที่จะรู้จัก พื้นฐานและศักยภาพของตนเองเพียงพอที่จะเรียนรู้อย่างมีสติที่จะเลือกสรรวิชาความรู้รวมทั้ง เทคโนโลยีจากภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม และทั้งในขณะเดียวกันก็มีวิชา ความรู้ของตนเองที่จะเสนอต่อโลกภายนอกด้วยไม่ใช่ เพื่อประกวดประชันหรือช่วงชิงประโยชน์ได้เสียกันหาก เพื่อเป็นสื่อประสานปรองดองความรู้ประสบการณ์และประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับประชาชาติบ้านใกล้เรือนเคียง และได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดในด้านการพึ่งตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชนบทต้องประกอบด้วย 2 มิติใหญ่ ๆ คือ 1. มิติที่มองที่จะครอบคลุมความคิดเป็นตัวชี้วัดคือใช้ปัจจัยภายในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรภายในท้องถิ่น จึงให้ความสำคัญกับการเกษตรทางเลือก เกษตรธรรมชาติเป็นยุทธศาสตร์ระยะยาว 2. มิติของการพึ่งพาอาศัยกันและกันกับชุมชนภายนอก สิ่งที่สำคัญคือตลาดในชุมชนการสร้างเครือข่ายในเชิงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ

4. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง กรณีศึกษาชุมชนไร่มะขาม หมู่ 8 ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) ด้วยวิธีการใช้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

4.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือกวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยชาวบ้านประกอบอาชีพการทำนา จนทำให้ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยมีส่วนร่วมกันดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มแรก จนประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน และได้รับการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานของกลุ่มมีการขยายกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการผลิต ด้านการตลาด เป็นต้น จนทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง จึงทำให้ได้รับรางวัลเป็นศูนย์ข้าวชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด รางวัลสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติประจำปี 2563 และรางวัลศูนย์ข้าวชุมชนดีเด่นประเภทข้าวหอมมะลิ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแนวทางการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการศึกษา จากนั้นลงพื้นที่เก็บข้อมูลในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะกรรมการบริหาร สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) การสนทนากลุ่ม (Group discussion) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participative observation) มีการบันทึกภาพ บันทึกเสียงและการจดบันทึก เพื่อนำมาจัดทำข้อมูลให้สมบูรณ์ครบถ้วนถูกต้องมากที่สุด

การสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการแบบเจาะจงบุคคล ได้แก่ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน หน่วยงานภาครัฐด้านเกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งหมดจำนวน 18 คน โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ซึ่งผู้ศึกษาได้เตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ล่วงหน้า

4.3 ระยะเวลาการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 6 เดือน โดยเริ่ม ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2563 จนถึงช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) การสนทนากลุ่ม (Group discussion) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participative observation) มีการบันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มจากผู้ศึกษาทำการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) การสนทนากลุ่ม (Group discussion) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participated-Observation) จากนั้นผู้ศึกษาจะนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล และจำแนกแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และแนวคิดในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยจะนำมาเขียนบรรยายสรุปผลการศึกษาเชิงพรรณนาต่อไป

5. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้สืบค้นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน” สรุปผลการศึกษาได้ว่า

ช่วงต้นปี 2547 ชาวนาตำบลไร่มะขาม เกิดปัญหาพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในราคาต่ำกว่าท้องตลาด ทำให้มีชาวนาจำนวน 7 คน ในพื้นที่ได้มารวมกลุ่มกัน มีกองทุนรวมกันจำนวน 13,000 บาท เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และต้องการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทำนา ต่อมาเมื่อชาวบ้านเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกมากขึ้น ทำให้กลุ่มเติบโตจนสามารถดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าว ยังมีหน่วยงานภาครัฐมาให้การสนับสนุนฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส) เข้ามาช่วยเหลือเรื่องเงินทุนจำนวน 3,000,000 บาท กลุ่มได้นำเงินไปซื้อเครื่องจักรที่ใช้ในการแปรรูป เพื่อเพิ่มรายได้ให้ผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 124 คน ทำให้มีกองทุนรวมกันจำนวน 200,000 บาท มีการคัดเลือกคณะกรรมการจากสมาชิก เพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่ม คณะกรรมการบริหารกลุ่มมีการวางแผน 1.ด้านการทำงานในด้านการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงาน มีการจัดตั้งการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบการข้อผิดพลาด และปัญหา 2.ด้านการตลาด มีการหากลุ่มลูกค้ารายใหม่ และมีการสอบถามลูกค้าเก่าว่า มีการรับผลิตภัณฑ์ข้าวเพิ่มหรือไม่ 3.ด้านการผลิต โดยกำหนดการใช้เครื่องจักรในแต่ละวัน คณะกรรมการบริหารกลุ่มจัดการกลุ่ม โดยมีการจัดสรรสมาชิกคำนึงถึงความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อให้สมาชิกทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประธานของกลุ่มรู้วิธีการใช้เครื่องมือการผลิตทุกขั้นตอน สามารถถ่ายทอดความรู้และมีการแนะนำแนวทางในการทำงานให้แก่กลุ่มสมาชิก คณะกรรมการบริหารกลุ่มมีการประเมินผลภายในการประชุมในแต่ละเดือน เพื่อให้เห็นปัญหาจะได้นำมาแก้ไขและพัฒนาปัญหาดังกล่าว

กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนนำเครื่องมือที่ซื้อมาดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลผลิตพันธุ์ข้าว ข้าวสาร ปลายข้าว แกลบ รำข้าว ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มมีความเข้มแข็ง และมีความเป็นอิสระในการกำหนดทางเลือกการจัดการปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มของตนเอง โดยไม่หวังพึ่งพิงจากภายนอก ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวยังมีอำนาจในการต่อรอง เพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของกลุ่ม และความสามารถในการระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนจนประสบความสำเร็จ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในอนาคตกลุ่มตั้งเป้าหมายในการขยายกลุ่มให้โตขึ้น มีการพัฒนาเครื่องจักรอุปกรณ์ให้ทันสมัย เพื่อที่จะผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานสากล เพิ่มขยายการพัฒนาด้านการตลาดยุคใหม่ผ่านช่องทางระบบออนไลน์ต่อไปในอนาคต

6. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาประเด็นและสิ่งที่น่าสนใจผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่สามารถนำมาอภิปรายผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษาจากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนของตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีและศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ จนทำให้กลุ่มแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในราคาต่ำกว่าท้องตลาด และลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทำนา มีหน่วยงานภาครัฐ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้การสนับสนุนฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ ช่วยเหลือเรื่องเงินทุน โดยกลุ่มมีการคัดเลือกคณะกรรมการจากสมาชิก เพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในแต่ละส่วน และกลุ่มได้วางแผนบริหารเงินทุนซื้อเครื่องจักรที่ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากแต่ก่อนกลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนขายเพียงข้าวเปลือก ปัจจุบันกลุ่มขายข้าวสาร ปลายข้าว และแกลบรำข้าว โดยมีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาจากการแปรรูป จนทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จและสามารถ

พึ่งพาตนเอง จากการสร้างรายได้ให้กลุ่มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการของดรักเกอร์ (2006) ได้ให้ความหมายว่า ทฤษฎี POLC เป็นทฤษฎีการจัดการที่ใส่ใจกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ ไปจนถึงการประเมินผล 1.P-PLANNING การวางแผน คือ การกำหนดกิจกรรมไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อเป็นแนวทางตลอดการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามต้องการ 2. O-ORGANIZING การจัดการองค์กร คือ การกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง กำหนดบทบาท ตลอดจนการทำงานของทุกภาคส่วนให้สอดคล้อง ราบรื่น 3.L-LEADING ภาวะการเป็นผู้นำ คือ ภาวะในการควบคุมการทำงานให้สำเร็จลุล่วง สร้างแรงจูงใจให้ทุกคนอยากร่วมทำงานได้ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาได้ดี ตัดสินใจรอบคอบ สามารถนำพาทุกคนบรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ 4. C-CONTROLLING การควบคุม คือ การดูแลบุคลากรตลอดจนการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนการติดตามประเมินผลว่าปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามที่วางไว้หรือไม่ สำเร็จมากน้อยเพียงใด การควบคุมนั้นยังหมายถึงการจัดการกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลกระทบกับการทำงานน้อยที่สุด และได้สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนภภรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) เรื่องความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ซึ่งจะได้อำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของชุมชนและสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน โดยแนวคิดการบริหารจัดการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษา ผู้ศึกษาจึงนำแนวคิดหลักการบริหารจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร โดยการนำข้อมูลมาปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เกิดเป็นการอภิปรายผลการศึกษาได้อย่างเข้าใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษามากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

7.1.1 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ควรจัดหาทรัพยากรบุคคลด้านการจัดการบัญชี เพื่อวางแผนบริหารงบประมาณและตั้งเป้าหมายผลกำไรในแต่ละปี

7.1.2 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าว ควรมีการจัดหาเครื่องจักรให้ครบทุกขั้นตอนและพัฒนาเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและมีคุณภาพเต็มรูปแบบตามมาตรฐาน GMP (มาตรฐานในการผลิตอาหาร) เพื่อให้คุณภาพและปริมาณของข้าวตรงตามมาตรฐาน GAP (การผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม) ตามเป้าหมายที่กำหนด

7.1.3 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ควรสร้างช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวที่หลากหลาย โดยอาศัยการใช้สื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการยกระดับสินค้า การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.2.1 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ควรศึกษาหาแหล่งเงินทุนที่มีปริมาณมากพอ เพื่อนำไปขยายโรงเก็บข้าวและพัฒนาเครื่องจักรให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ทันสมัย ทำให้ผลผลิตข้าวได้มาตรฐาน GAP (การผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม)

7.2.2 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ควรศึกษาการจัดการจัดหาทรัพยากรบุคคลด้านการจัดการบัญชี เข้ามาวางแผนและควบคุมงบประมาณในแต่ละปี ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7.2.3 กลุ่มวิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชน ควรศึกษาหาการเพิ่มช่องทางในด้านการตลาดโดยอาศัยสื่อออนไลน์ โดยมีการสนับสนุนของภาครัฐ (กระทรวงพาณิชย์) เข้ามามีบทบาทในการช่วยส่งเสริม และยกระดับผลิตภัณฑ์ข้าวให้เกิดรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ อาจารย์วันชัย เจือบุญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและปรึกษาในการตรวจปรับแก้ไขในการทำบทความเรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดระยะเวลาของการศึกษาและการลงภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความเมตตาเสมอมา ขอขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้มอบความรู้และประสบการณ์อันมีค่าแก่ผู้ศึกษา จนกระทั่งผู้ศึกษาสามารถนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาจนเสร็จสิ้น และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลการศึกษา ส่งผลให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินการศึกษา จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. รายการอ้างอิง

- ณัฐกาล เรืองอุดม. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งตนเองกับทุนทางสังคมของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยมแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยรัตน์ ใจอาษา. (2555). **ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชาย น้อยฉ่ำ. (2561). “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.” **เกษมบัณฑิต** 19, พิเศษ (มีนาคม) : 3-4.
- สมทรง บรรจงจิตินันต์. (2560). “แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหัวคูตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” **วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** 7, 1 (มกราคม-เมษายน): 1.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี. (ม.ป.ป.). **วิสาหกิจชุมชน**. สืบค้นจาก https://nonthaburi.doe.go.th/community_01_001.html
- อินธิรา ครองศิริ. (ม.ป.ป.). “การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน:กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี.” **การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน** 21, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 82-83.
- HRNOTE. (2562). **POLC-ทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร**. สืบค้นจาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190619-polc-management-concep>

